

Építészek és gyerekközösségek találkozási lehetőségei **JÁTÉKTÉR**

Pele Zita
Egyéni beszámoló 2012/13
BME Építőművészeti Doktori Iskola
Témavezető: Marosi Bálint DLA
2013. június 7.

„A leginkább gyümölcsöző és termékeny munka a különböző életkorú emberek csoportjaival való együttműködés, mert ebben a körülményben senkinek sincs szüksége arra, hogy individuális sztárként tetszelegjen. Az épített környezeti kultúra is ugyanezen elven kellene, hogy folyjon, habár az építészek nehezen tudnak osztolni saját területükön más emberekkel.”

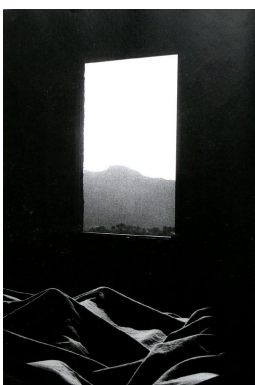
Janne Inkeroinen-Elszakadt gyökerek

_Először, amikor az egyetemen tervezési témák közül választhattunk, erdei iskolát terveztem. Később, amikor saját magunknak kellett funkciót keresnünk, játszóházat, legutóbb pedig egy gimnázium bejárati lépcsőjének átalakítási tervén dolgozhattam. Korábban egyik téma sem volt tudatos választás, utólag viszont már látom, hogy döntéseimben nagy szerepük volt a közelemben növekedő gyerekeknek; fáradhatatlan nyitottságuk és érdeklődésük, tiszta logikájuk, képzeletük szabadságfoka egyaránt jótékonyan hatnak a környezetükre. Mindemellett többek részéről is igen gyakran elhangzik; a „lelkem mélyén egy kicsit mindig gyerek maradok”, ami többek között az egyszerű, mégis élénk gondolkodás iránti vágy megnyilvánulása is lehet.

_Ezzel párhuzamosan törődésre érdemes probléma, hogy a mai építészet a közömbös társadalmi érdeklődésben egyfajta holtjátékot úz: elbonyolított és aránytalan megoldásaival rengeteg energiát emészt fel, miközben szerepében arra is képes lehetne, hogy egy elégedetlen korszakban rámutasson: a hiánnyal lehet javunkra fordítható lehetőségként is bánni. A közömbösség enyhítése többek között a társas együttműködésben is kereshető, rögtön felvetődő és nehezen megválaszolható kérdés azonban: hogyan lehet elsajátítani a más nézőpontokkal szembeni nyitottság képességét? Számos megközelítési irány közül a gyerekekkel való együttműködés lehetőségeire koncentráltam, kapcsolódva ezzel közös alkotásunkhoz is.

JÁTÉK. Motiválnak a gyakran fellépő építész-használó közti távolság áthidalására irányuló kezdeményezések, emellett viszont nem elhanyagolható az a korlátozó jelenség, hogy a valóság észlelése sokszor mindkét oldalról a passzív elégedetlenségben kimerül. Hozzájárul ehhez az is, hogy a valósággal való kreatív szembenézés számára biztosított társadalmi tér gyakran olyan merev, hogy a problémamegoldás szinte csak a funkcionális munkavégzésre korlátozódhat. Pedig a valóság és a saját érzelmek találkozása épp a kreatív érintkezés formáiban lehetséges, amelyek útján egy észlelés más színben képes feltüntetni a valóságot, ilyen például a humor és a játék.¹ A játékos, könnyed és rugalmas megközelítési módszerektől egyaránt remélhető a környezetészlelés iránti fogékonyság növelése és az építész kívülállóságának csökkenése.

TÉR. „Miként ezek a hegyek kint és bent egymás tükörképeiként magasodnak – ez maga a tér.” (Johan van der Keuken) A fénykép leginkább arról szól, hogy a külső világ ingereiből nyert benyomásaink emlékeink tájképeként rajzolódnak ki és ébresztenek új gondolatokat bennünk. A külső tér ezen a téglalap alakú nyíláson vetül be a sötét szobába: a bennünk lévő térbe; a mi saját terünkbe.”²

Amikor nem áll módunkban fizikai értelemben véve építeni, másfajta térélménynek örülhetünk: a találkozásnak. A gyerekközösséggel való találkozás terében a közeledés és a nyitott beszélgetésre hangolódás segíthet bennünket abban, hogy valamit mégiscsak „építsünk”.

JÁTÉKTÉR. Gyakori álláspont, hogy a segítséget kívülről kell várni, pedig minden intézmény és közösség rendelkezik helyi erővel. A nagy számokban rejlő potenciál viszont ritkán tudatosul, a kezdeményezések egy része külső segítség híján sokszor a tétlenség zátonyára fut. Jó példa az iskolák önerejére közös projektünk: egy 893 lélekszámú iskolában 8 ember részvétele esetén már számos alkotó kéz, gondolat szabadul fel, pedig ez az érintetteknek mindössze 1 %-a. Fontos tudatosítani; a közösségek is alávétődnek a támogatási rendszereknek és gazdasági mutatóknak, mégis van – ugyan kisebb léptékben, de saját – játéktérük, belső „térerejük”.

„Az elmúlt év során számos, gyerekek részére szervezett, épített környezetre fókuszáló workshopot és iskolatervezési feladatot tanulmányoztam (Ilpo Vuorela, Jaana Räsänen, Kalle Hamm és Riikka Haapalainen, Arkki iskola, Lastu, Ampiainen tematikus napok, Arkkitektuurivaunu, NAI, Arc en rêve, Henry Sanoff). Vizsgálatuk során elsősorban a munkafolyamatok érdekeltek, a végeredmény ez esetben kevésbé volt fontos számomra. Arra kerestem a választ, milyen eszközökkel mozdítható előre az épített környezet iránti érzékenység fejlesztése. Forrásaim tanulságait és a gimnáziumban folytatott szakkörök tapasztalatait összegezve az alábbiakra jutottam:

„Mindenki fejlődésének alapja a mentális eligazodás növekedése; képzeletbeli mentális térképeket rajzolunk a világról, szűkítve a használt terekről. A gyerekek számára az iskola domináns minta a térhasználatban, ahol nem csak tanulnak, de rengeteg idejüket eltöltik. *Fejlődésük alapja a szociális kapcsolaterősítés, kognitív, szociális, érzelmi és fizikai fejlődés,*

¹ Kreativitás: az önkifejezés erői (Lexikon der Psychologie, Wissen Media Verlag GmbH, 1995, magyar ford., Helikon Kiadó, 2007)

² Herman Hertzberger: Lessons for students in architecture 2, Johan van der Keuken, Cinéaste et photographie, 1983

kapcsolatba lépés más gyerekekkel és felnőttekkel, amikre nézve az épített környezet hatása felbecsülhetetlen (NAEYC, 2006). A tervezésbe bekapcsolandóak a külső terek, mint „játsszó terek”: a szabadidős játék szó szoros értelmében is, de abban a jelentéstartalmában is, hogy a változó idők változó tanítási stratégiáit, alternatív tanítási módszereket a külső tér rugalmasan tudja felvenni, esetleg ellentétben az évtizedekkel, évszázaddal korábban kialakult belső terekkel, érdemes hát bevonni őket a tanító terek sorába.³

_Adott közösség megszokott környezetében hatékonyan végezhető a közös munka, mert itt válhatnak a felvetések a résztvevők számára térben is érthetővé, az iskola erre alkalmas „tervezési terület” lehet.

_Célszerű építészeti szándékainkat más szakterület ambícióival is összehangolni, hogy az ebben kialakuló közös cél több irányban is ösztönzően hasson, a kezdeményezés minél életképeesebb legyen.

_Mivel az épített környezet az együttélés helye, a szakkör pedig az egyéni beavatkozás és a közös használatú helyek kölcsönhatásának terepe, az építészeti kérdések felvetésével egy időben közösségi kérdések is felmerülnek. Az építő egymásrautaltság élménye a hétköznapokban (ezért az építészetre is kihatóan) növelheti az egyéni és közös felelősségtudatot.

_A feladatok tervezésében lényeges, hogy a társas tapasztalás során kialakuló párbeszédre építkezzünk. Ezért nem lehet egy számunkra eleinte optimálisnak tűnő stratégia véghezvitele a cél, sokkal inkább egy rugalmasan kezelhető eszköztár összegyűjtése a dolgunk.

_Fontos, hogy a programok mondandóiban és eszköztáraikban könnyen megfogalmazhatóak, a gyerekek számára világosak és tiszták legyenek, ne essenek az elbonyolítás csapdáiba.

_Kerüljük a szenzációt, mert legalább ugyanakkora érdem a jelenlévő, de eddig figyelmen kívül hagyott kelléktárunk újraértelmezése, a meglévőből való új valóság felépítése, mint légvárak építése. A közvetlen környezetből merítő feladatokban átadódik a gondolat, hogy mindaz, ami körülvesz minket, a 'játék' részét képezheti – ebből kimondott szavak nélkül remélhető a környezet iránti fogékonyság növekedése.

_A szakkörök egymást követő témái olyan ívet követnek, amely az átfogó problémafeltárástól az apró részletekig eltérő léptékben engedi az iskola újszerű megismerését. Ezen a tapasztalatszerzésen keresztül becsempészünk olyan építészeti fogalmakat, mint lépték, probléma, fény, kint-bent, színek, anyagok, hangok, textúrák, funkció, többcélúság, amik a feladatok elvégzésével maguktól értetődővé válnak.

_A közös bemelegítő játékokat követően egymást váltják az egyéni és csoportos feladatok, így a személyes nézőpontok kellően nyitott párbeszédben átültethetőek közös álláspontba.

_Saját szerepünket tisztán kell látnunk: nem csak a gyerekek tanulnak, hanem mi, építészek is, hiszen a műhelyfoglalkozások nem az „ismerettel rendelkezők” (építészek) és a „tudatlanok” (gyerekek) közötti információ- és eszközátadásról szólnak, hanem sokkal inkább a két csoport közötti tapasztalatcseréről.⁴

_A foglalkozás lehetőségei korlátozottak, nagyobb hangsúly tevődik összefüggések megértésére, élmények miértjeinek tisztázására, mint a konkrét végeredményre.

_Személyes törekvésünk, amelyben a szakkör is segítségünkre van, hogy a nyilvánosság számára érthetőek maradjunk, képessé váljunk arra, hogy az építészetet minél egyszerűbb nyelven kommunikáljuk.

_Elsődleges célunk, hogy a tervezés megközelítésétől kezdve, a tervezés, készítés és használatba vétel folyamatán keresztül érezzük a

³ Henry Sanoff: Community Participation in School Planning - Case Studies of Engagement in School Facilities, VDM Verlag, 2010

⁴ Sebestyén Ágnes, Tóth Eszter: Épített környezeti nevelés, kultúrAktív Egyesület, 2013

résztevőkkel, hogy személyes gondolataikkal és munkájukkal hatással lehetnek épített környezetükre. Kérdéses azonban, hogy meddig lehet engedni egy ilyen tervezési folyamatban a gyerekek vágyainak? És a másik oldalról: hogy érvényesíthető anélkül az építész szándéka, hogy a bevonás csalódással végződjön?

Tanulságok

_Szakköreink előkészítését hibával indítottuk: a meghirdetés mértékét eltévesztettük, nem kommunikáltunk kellő intenzitással, kitétt plakátjaink is haloványak voltak az iskola egyéb programjavaslatok hirdetésményei mellett. Ezt a teadélután személyes jelenléte valamelyest helyrebillentette.

_Utólag úgy tűnik, az előre megbeszélt fix feladatok és a nyitvahagyottság aránya megfelelő volt, gyakran vett más, kedvezőbb irányt a szakkör, mint ahogy az előre elképzeltük.

_A máshonnan, külföldről hozott iskolapéldák inspirálták a gyerekeket, pedig eleinte tartottunk tőle, hogy esetleg elzárkóznak majd az előképektől.

_Az esetenként kialakuló kisebb viták jó hatással voltak mindannyiunkra, egyszer sem fajultak veszekedésig, sikerült az eltérő vélemények békés egymásmellettségének medrében tartani a beszélgetéseket.

_A szakkörök legizgalmasabb részei mindig azok voltak, amikor az egyéni elgondolásokat közös döntéssé formáltuk, eleinte ez nehezebben ment, de az utolsó alkalommal észrevétlen gördülékenységgel vették a gimnazisták ezt az akadályt.

_Mindamellett, hogy tartalmas és hasznos volt a közösen eltöltött idő, kérdés, hogy megéri-e a hatványozott energiabefektetés a megszokott tervezési metódusnál sokkal lassabb munkafolyamatba?

Párbeszéd egy tanárral

Mivel a szakkörök elindításához szükségünk volt némi pedagógiai eligazításra, beszélgetést kezdeményeztünk az iskola egyik magyar tanárával, amelynek lényegét megkísérlem összegezni. Az a rég óta fennálló, de mostanában megnövekedett igény, hogy az építészetet próbáljuk közelebb hozni a nyilvánossághoz, egybeesik azzal a tendenciával is, hogy a tanítás során a tanárok a frontális oktatás módszereihez képest közvetlenebbül közeledjenek a diákjaikhoz. Ezzel a párhuzammal kapcsolatosan az élménypedagógia módszereiről mesélt nekünk, amelynek lényege, hogy a készségfejlesztés a közvetlen tapasztaláson keresztül történjen. A tanulás így lassabban, de elmélyültebben zajlik, ennek alkalmazására azonban a mennyiségi tudásra törekvő tantervi keretrendszerben ritkán van mód. Jó, ha az ismeretszerzés módja nem a készen kapott és passzív befogadás, hanem minél több önálló feldolgozás és értékelés. Ezzel kapcsolatosan néhány alternatív tanteremhasználatot is megkövetelő feladattípusról is mesélt, amelyeket igyekeztünk beépíteni a belső udvar tervezésébe is:

„vándorló csoportok”: egy-egy feladat (ált. plakátra írva, egymásét kiegészítve) a terem különböző pontjain, a csoporttagok ezeket járják be.

„kiállítás”: egyéni vagy csoportos rajzokat nézünk végig, mint egy galériában, ez kb. 10 perc sétálgatás.

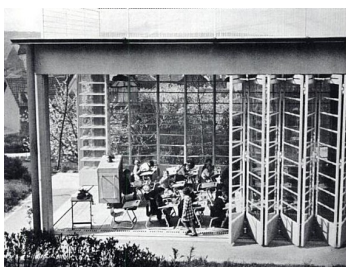
„dramatizálás”: egy-egy jelenetet eljátszunk, szintén csoportokban, a terem négy sarkában készülünk fel, aztán elől ("színpad") bemutatjuk.

„irányított vita”: körbeülve vagy az osztályt megfelelően, felváltva szólhatunk hozzá.

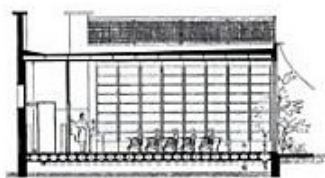
„vallatószer”: valaki kiül előre (vagy középre), a többiek kérdezzék, és ő az olvasott szöveg egyik szereplőjének vagy írójának nevében válaszol.

Tervezést segítő iskolapéldák

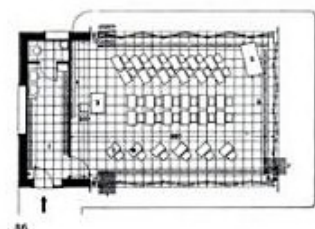
Nyitott iskola, Suresnes, Párizs (Baudoin & Lods), 1935

Az iskola azon az alapelven épült, hogy a tanulás és a munka a szabad levegőn, nyitott terekben kell, hogy folyjon. Minden egyes osztályterem külön-külön, szabadon álló pavilonokban kapott helyet, saját mosdóval és ruhatárolóval. Nem csak a tervezési elv, hanem a szerkezet és a felhasznált anyagok is eltértek az addig megszokottaktól. Ez a '30-as években felmerült pedagógiai kérdésekre adott válasz teljesen új megvilágításba helyezte az akkoriban oktatási célokra fókuszáló építészetet (érdekes, hogy építése éppen egybeesik a Wälder Gyula által tervezett budapesti gimnázium építésével).

Manapság az iskolatervezésben a hangsúly a szociális kompetenciák erősítésére tevődik, ezeknek az új szempontoknak a figyelembe vételével nem tudnánk kezelni az egymástól független tanterem egységeket, ahol se folyosó, se gyülekező tér nem köti össze az egyes pavilonokat, de az új paradigmákhoz való bátor és radikális építészeti hozzáállás ma is megmozdít bennünk valamit.

A tető alatti könnyű tolóüveg szerkezet ma az épületfizikai követelmények teljesítése miatt biztosan nem lehetne ilyen karcsú, ennél fogva az épületszerkezeti prioritások megváltozása téri vonatkozásokban is változásokat eredményez, amelyek további alakulása mentén ha valami, akkor a fő térszervezési alapelvek örökíthetők át a jövő számára. Az önálló pavilonok fedett-nyitott gyalogutakkal kötődnek egymáshoz. A fák közötti nyitott útvonalak szövevénye inkább jelent táji környezetben való barangolást, mint intézményi épületet. A pavilonok közti szabad területek játékra és pihenésre alkalmas terekre különülnek el, az iskola összképe pedig az „épített táj” benyomását kelti.⁵

Emelés és süllyesztés

A delft-i Montessori iskola előcsarnokának középpontjában a formális összejövetelekre és spontán találkozóakra egyaránt használt téglamemlény áll. Első látásra úgy tűnik, jobb lenne, ha az építmény mozdítható, eltüntethető lehetne a térből, s ahogy az sejtethető, a kérdés annak idején hosszú viták tárgya is volt. Az állandóság, a mozdíthatatlanság és az 'útban levés' voltak végül a döntő érvek, mert valóban, a tér gyújtópontjának kikerülhetetlen jelenléte a használókat minden esetben felelős térhasználati javaslatokra ösztönzi. Az emelvény a tér 'próbaköveként' a használat lehetőségeinek növelésével járul hozzá a tér artikulálásához; Minden irányban kiterjeszhető, a dobozban tárolt fa táblák alkalmazásával színpadként is használható. A gyerekek tanárok segítségével a különböző egységeket maguk összerakhatják és szétszedhetik.

Az óvoda padlójában egy négyzetes süllyesztés van az előtér közepében. A benne lévő fakockák kivehetőek, úgy vannak elkészítve, hogy könnyen mozdíthatóak legyenek. A süllyesztés több szempontból is a szomszédos előcsarnokban található téglamemlény ellentéte lehet, de egyben egymás kiegészítői is. A mélyítés inkább introvertált; az emelvény is egy biztonságos hely, de sokkal inkább kifelé tekint. A podeszt lehet asztal, alapzat, a műsor, a középpontban levés helye, míg a mélyedésben el lehet bújni. Mindkettő fókuszálja a figyelmet és közösségi tevékenységek céljára találkozóhelyként szolgál.⁶

5 Herman Hertzberger: Lessons for students in architecture 2., Spatial Discoveries, 010 Publishers, 2000

6 Herman Hertzberger: Lessons for students in architecture 3., Space and learning, 010 Publishers, 2008

FORRÁSOK:

- KAGAN, Spencer: Kooperatív tanulás, magyar ford. Ökonet Kft., Budapest, 2004
- SEBESTYÉN Ágnes, TÓTH Eszter: Épített környezeti nevelés, kultúrAktív Egyesület, 2013
- REICHER, Christa, EDELHOFF, Silke, KATAIKKO, Päivi, UTTKE, Angela: Gyerekszemmel (az eredeti könyvet – Bildungsverlag EINS, Troisbach, 2006 – a 'gyermek-város-építészet' sorozat részeként fordította a kultúrAktív Egyesület), 2013
- HERTZBERGER, Herman: Space and Learning, Lessons in Architecture 3, 010 Publishers 2008
- HERTZBERGER, Herman: Space and the architect, Lessons in Architecture 2, 010 Publishers 2000
- HERTZBERGER, Herman: Lessons for students in Architecture, 010 Publishers 2005
- DUDEK, Mark (szerk.): Children's spaces. Architectural Press, Oxford
- The Architectural REVIEW: The Education Issue, 10/2012
- SANOFF, Henry: Community Participation in School Planning - Case Studies of Engagement in School Facilities, VDM Verlag Dr. Müller, 2010
- LAAKSONEN, Esa, RÄSÄNEN, Jaana : Playce, Alvar Aalto Academy 2006
- RÉTI Mónika: Tanító terek - Kívül-belül jó iskola, OFI 2011
- Magyar Építészakadémia: Építő játékok – kreatív építészeti foglalkozások gyermekek részére, 2012
- HEIDEGGER, Martin: Rejtekekutak, *Sapientia Humana*, Osiris Kiadó, Budapest, 2006, Hegel tapasztalatfogalma (Ábrahám Zoltán fordítása)
- HALÁSZ László: Művészetpszichológia, *Gondolat Kiadó*, 1983
- Lexikon der Psychologie, *Wissen Media Verlag GmbH*, 1995 -magyar ford., *Helikon Kiadó*, 2007

FÜGGELÉK

Először nem is tudtam, hogy elmenjek-e. Sokat kellett tanulni, rengeteg a különórám, otthon is segíteni kell. Egy szó mint száz, nem voltam benne biztos, hogy belefér-e az időmbe. Természetesen egyik legjobb barátnőm nem hagyta, hogy kimaradjak ebből az élményből, rábeszélte, hogy nézzük, mi is ez az egész. Nehezen indultam el, de amikor elmentem annál jobban megszerettem. Rájöttem, ez nem elvesz, hanem hozzátesz, több leszek tőle. Kikapcsolódtam a szakkörökön, elfelejtettem a hétköznapi unalmas dolgait, helyette más szemmel kezdtem nézni mindent. Új jelentést kapott a szín, a tér, az anyagok felhasználhatósága, a lépték.

Nem is tudom, melyik szakkör volt a legjobb. De talán az állt hozzám a legközelebb, amikor a maketteket készítettük. Rengeteg izgalmas alapanyagból szinte bármit megépíthettünk. Elveszték a szürke hétköznapi unalmas határait. Színessé és élettel telivé varázsolhattuk környezetünk (még akkor is, ha ezek egyelőre a valóságban még nem léteznek, csak a fejünkben). Vagy az, amikor néhány muki segítségével 'feldíszítettük' az iskolát. Semmit sem úgy használtunk, mint ahogyan kellett volna. Kicsit feje tetejére állt a világ és ettől minden olyan izgalmas lett. Sosem fogom elfelejteni ezeket az órákat, percekét.

Írhatnék még rengeteg közhelyet, hogy mindenki milyen kedves, mennyire jó volt minden, de úgy érzem nincs szükség rá, hisz aki ismeri Esztert, Petit és Zitát, az úgy is tudja, mennyire élvezetes a társaságuk, aki meg nem, annak úgysem lehet elmagyarázni egy unalmas élménybeszámolóban.

Így a végén nem tudok mást mondani: KÖSZÖNÖM!

Csenge

Ui.: Már alig várom, hogy a valóságban is legyen valami az udvarban...

Először is nagyon szépen köszönöm a szakköröket, nagyon sok jó és érdekes új dolgot tapasztalhattam meg veletek. Mikor megkaptuk a lapot az osztályfőnöktől h lehet segíteni nektek a belső udvar tervezésében egy szakkör keretében, már akkor eldöntöttem hogy időt szakítok erre a programra. Bevallom a beiratkozásnál kicsit megijedtem hogy kevesen leszünk, de már az első alkalomnál megbizonyosodtam arról hogy nem kell kételkedni bennetek. Egyszerűen fantasztikus dolgokat találtatok ki a hetek folyamán, és a szakkörök alatt egy pillanatra sem hagytátok hogy lankadjon a figyelmünk, mindig érdekes dologgal foglalkoztunk. Tettszett, hogy minden alkalomnak volt egy témája, ami köré volt építve az az napi tevékenységünk. Nagyon szeretem a kreatív dolgokat is, ezért elragadott hogy minden alkalommal valami újat alkottunk. Olyan dolgokat csináltunk, amikre mindig emlékezni fogok, és talán pár dologra iskolás társaink is! :)

Az is tetszett, hogy sokszor hoztatok érdekességeket is (akár más országokból is:) képeket iskolákról, csillagos lámpáról stb.

Én is észrevettem hogy idővel egyre jobban megnyíltunk felétek, és talán ti is felénk! :)

Szerintem nagyon jól néznek ki a képek amiket csináltatok, nem tudom mitől, de nagyon különlegesek! A diák is jól sikerültek, lementem majd ezt a fájlt cd re és a CDt belerakom az emlékdobozomba (ahol a legkedvesebb emlékeimet őrzöm), hogy mindig emlékezze rátok, a szakkörökre, a mókára, vidámságra és a Pónira! És majd később biztosan boldogan fogom visszaneézni!

Még egyszer nagyon köszönök mindent!

Már nagyon várom az utolsó szakkört!

Noémi

Ami először eszembe jutott, az a mosolygás. Aztán még tíz percig nem tudtam abbahagyni, sőt, még most sem. Sok érzésem van, szomorú vagyok, mert kevesen jöttek el, pedig szerintem ennél sokkal több kreatív arc van a suliban, aztán még azért is, mert vége lesz a szakkörnek. De boldog is vagyok, mert megismertem a profikat is, akik nagyon jól végzik a munkájukat :) Aztán elégedett is vagyok, mert látom, hogy volt értelme a sok munkának.

A biciklis vetítőt szabadalmaztatni kéne.

Végre valahára kaptam valami olyan munkát, aminek szívesen nekiállok (nem úgy, mint a holnapi fizika tz-re készülésnek vagy a Bánk bán olvasásának).

Szerettem azt is a szakkörben, hogy végre nincs értékelés, csak közösen, és hogy nincs rossz válasz és hogy megmutathatjuk magunkat (azt hiszem, ez közhely, de akkor is igaz)

Lisztember, póni, gombostű, bodzaszörp, a rajzterem illata, a kézzelfogható kis műveink, a sok fotózás, nevetés. Mind hiányozni fog, bár a lisztember még mindig megvan :)

Amúgy miért csak kéthetente volt szakkör?

Petra